

Sygn. akt *I AGa 199/19*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Mikołaj Tomaszewski

Sędziowie: Karol Ratajczak,

Bogdan Wysocki

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Dubrowska-Jurewicz

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2021 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **w F.**

przeciwko (...) **Sp. z o.o. w L.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 28 czerwca 2019 r. sygn. akt IX GC 560/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 8.100zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Karol Ratajczak Mikołaj Tomaszewski Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 10 kwietnia 2013r. powód (...) z siedzibą w F. (...) wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. zapłaty na rzecz powodowa kwoty 174.422,22 € wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od tej kwoty od dnia 31 stycznia 2013r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W dniu 16 kwietnia 2013r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Sprzeciwem od nakazu zapłaty, datowanym na dzień 30 kwietnia 2013r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2019r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo z następującym uzasadnieniem.

Pozwany (...) Sp. z o.o. wL. od 2011r. współpracował z (...) Sp. z o.o. i w ramach tej współpracy strony zawarły następujące umowy kontraktacji: Kontrakt nr(...), Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...) oraz Kontrakt (...). Umowy te obejmowały dostawę kukurydzy z uprawianej przez (...) Sp. z o.o. ziemi lub znajdującej się w jego dyspozycji.

(...) Sp. z o.o. zawierając Kontrakty z kontrahentami posługiwał się sporządzonym przez siebie wzorcem umownym.

W sezonie 2011 (...) Sp. z o.o. celem wyprodukowania kukurydzy dla (...) Sp. z o.o. uprawiała ją na powierzchni około 120 ha. Na tej powierzchni wyprodukowała i następnie dostarczyła do (...) Sp. z o.o. 1.200,422 tony suchej kukurydzy, z których 1.000 ton zostało dostarczone jak przedmiot Kontraktu nr (...), natomiast pozostałe 200,422 tony stanowiły niezakontraktowane wcześniej plony, które rozliczone zostały na odrębnych warunkach w tym wyższej niż wskazana w umowie cena.

(...) Sp. z o.o. w dniu 28 listopada 2011 r. zawarł z (...) Sp. z o.o. umowę kontraktacji (Kontrakt (...)), której przedmiotem był zakup od pozwanego kukurydzy mokrej w ilości 1000 ton. Wskazano, iż każde auto około 25 ton kukurydzy poddane zostanie analizie, a na tej podstawie następuje rozliczenie pojedynczo dostarczonej partii zakupionej mokrej kukurydzy według wilgotności.

Zgodnie z umową ziarno miało być zdrowe, czyste, wolne od szkodników magazynowych i porażenia grzybami o bazie wilgotności 15%.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy strony ustaliły cenę 140€ netto za tonę minus koszt suszenia baza wilgotności 15% oraz minus różnica z wagi baza wilgotności 15%, do ceny należało doliczyć stawkę VAT wynoszącą 5%. W ustępie 3 strony postanowiły, iż dla producenta będącego rolnikiem ryczałtowym fakturę wystawi kontraktujący i dostarczy producentowi pocztą kopię oraz oryginał. Producent był zobowiązany podpisać kopię i zwrócić niezwłocznie kontraktującemu. Z kolei w ustępie 4 ustalono termin realizacji umowy na zbiory 2012r., a w ustępie 5 godziny załadunku, które miały być ustalone telefonicznie.

W § 3 Kontraktu (...) przewidziano rozliczenie ilościowe: waga stwierdzona w miejscu rozładunku (na sprawnych legalizowanych wagach) do każdego samochodu miała być dołączana analiza.

Natomiast w § 4 ust. 2 strony postanowiły, że w przypadku nie wywiązania się z kontraktu Sprzedający i Kupujący zapłaci karę w wysokości 100% niezrealizowanych dostaw. (...) Sp. z o.o. w dniu 27 stycznia 2012r. zawarł z (...) Sp. z o.o. umowę kontraktacji (Kontrakt (...)), której przedmiotem był zakup od pozwanego kukurydzy mokrej w ilości 1000 ton. Wskazano, iż każde auto około 25 ton kukurydzy poddane zostanie analizie, a na tej podstawie następuje rozliczenie pojedynczo dostarczonej partii zakupionej mokrej kukurydzy według wilgotności.

Zgodnie z umową ziarno miało być zdrowe, czyste, wolne od szkodników magazynowych i porażenia grzybami o bazie wilgotności 15%.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy strony ustaliły cenę 155€ netto za tonę minus koszt suszenia baza wilgotności 15% oraz minus różnica z wagi baza wilgotności 15%, do ceny należało doliczyć stawkę VAT wynoszącą 5%. W ustępie 3 strony postanowiły, iż dla producenta będącego rolnikiem ryczałtowym fakturę wystawi kontraktujący i dostarczy producentowi pocztą kopię oraz oryginał. Producent był zobowiązany podpisać kopię i zwrócić niezwłocznie kontraktującemu. Z kolei w ustępie 4 ustalono termin realizacji umowy na zbiory 2012r., a w ustępie 5 godziny załadunku, które miały być ustalone telefonicznie.

W § 3 Kontraktu (...) przewidziano rozliczenie ilościowe: waga stwierdzona w miejscu rozładunku (na sprawnych legalizowanych wagach) do każdego samochodu miała być dołączana analiza.

Natomiast w § 4 ust. 2 strony postanowiły, że w przypadku nie wywiązania się z kontraktu Sprzedający i Kupujący zapłaci karę w wysokości 100% niezrealizowanych dostaw.

(...) Sp. z o.o. w dniu 12 marca 2012r. zawarł z (...) Sp. z o.o. umowę kontraktacji (Kontrakt (...)), której przedmiotem był zakup od pozwanego kukurydzy mokrej w ilości 1000 ton. Wskazano, iż każde auto około 25 ton kukurydzy poddane zostanie analizie, a na tej podstawie następuje rozliczenie pojedynczo dostarczonej partii zakupionej mokrej kukurydzy według wilgotności.

Zgodnie z umową ziarno miało być zdrowe, czyste, wolne od szkodników magazynowych i porażenia grzybami o bazie wilgotności 15%.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy strony ustaliły cenę 158€ netto za tonę minus koszt suszenia baza wilgotności 15% oraz minus różnica z wagi baza wilgotności 15%, do ceny należało doliczyć stawkę VAT wynoszącą 5%. W ustępie 3 strony postanowiły, iż dla producenta będącego rolnikiem ryczałtowym fakturę wystawi kontraktujący i dostarczy producentowi pocztą kopię oraz oryginał. Producent był zobowiązany podpisać kopię i zwrócić niezwłocznie kontraktującemu. Z kolei w ustępie 4 ustalono termin realizacji umowy na zbiory 2012r., a w ustępie 5 godziny załadunku, które miały być ustalane telefonicznie.

W § 3 Kontraktu (...) przewidziano rozliczenie ilościowe: waga stwierdzona w miejscu rozładunku (na sprawnych legalizowanych wagach) do każdego samochodu miała być dołączana analiza.

Natomiast w § 4 ust. 2 strony postanowiły, że w przypadku nie wywiązania się z kontraktu Sprzedający i Kupujący zapłaci karę w wysokości 100% niezrealizowanych dostaw.

(...) Sp. z o.o. w dniu 10 maja 2012r. zawarł z (...) Sp. z o.o. umowę kontraktacji (Kontrakt (...)), której przedmiotem był zakup od pozwanego kukurydzy mokrej w ilości 500 ton. Wskazano, iż każde auto około 25 ton kukurydzy poddane zostanie analizie, a na tej podstawie następuje rozliczenie pojedynczo dostarczonej partii zakupionej mokrej kukurydzy według wilgotności.

Ziarno miało być zdrowe, czyste, wolne od szkodników magazynowych i porażenia grzybami o bazie wilgotności 15%.

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy strony ustaliły cenę 163€ netto za tonę minus koszt suszenia baza wilgotności 15% oraz minus różnica z wagi baza wilgotności 15%, do ceny należało doliczyć stawkę VAT wynoszącą 5%.

Pozostałe postanowienia umowy były takie same, jak w Kontrakcie 17/2012, tj. w ustępie 3 strony postanowiły, iż dla producenta będącego rolnikiem ryczałtowym fakturę wystawi kontraktujący i dostarczy producentowi pocztą kopię oraz oryginał. Producent był zobowiązany podpisać kopię i zwrócić niezwłocznie kontraktującemu. Z kolei w ustępie 4 ustalono termin realizacji umowy na zbiory 2012r., a w ustępie 5 godziny załadunku, które miały być ustalane telefonicznie.

W § 3 Kontraktu przewidziano rozliczenie ilościowe: waga stwierdzona w miejscu rozładunku (na sprawnych legalizowanych wagach) do każdego samochodu miała być dołączana analiza.

Natomiast w § 4 ust. 2 strony postanowiły, że w przypadku nie wywiązania się z kontraktu Sprzedający i Kupujący zapłaci karę w wysokości 100% niezrealizowanych dostaw.

dowód: Kontrakt 27/2012 (k. 22)

W 2012r. (...) Sp. z o.o. uprawiał kukurydzę na areale o łącznej powierzchni 475,4 ha. Powód posiadał:

1. jako posiadacz samoistny nieruchomości położone w miejscowości:

- L. o powierzchni 41,8047 ha;

- K. o powierzchni 51,2684 ha;

- M. o powierzchni 40,2200 ha;
- M. o powierzchni 18,92 ha;
- M. o powierzchni 34,1200 ha;
- łącznie 184,34 ha,

2. jako posiadacz zależny na podstawie umów o zarządzanie produkcją rolną nieruchomości położone w miejscowości:

- M. o powierzchni 3,80 ha;
- K. o powierzchni 123,38 ha;
- P. o powierzchni 10,83 ha;
- P. o powierzchni 42,47 ha;
- K. o powierzchni 36,70 ha;
- G. o powierzchni 6,92 ha;
- łącznie 224,10 ha,

3. jako posiadacz zależny na podstawie umów dzierżawy nieruchomości położone w miejscowości:

- B. o powierzchni 67,5519 ha;
- K. o powierzchni 77,00 ha;
- W. o powierzchni 23,96 ha;
- M. o powierzchni 8,16 ha;
- łącznie 176,6719 ha.

Łącznie wszystkie 587,105 ha.

(...) Sp. z o.o., w miejscowości B. uprawiał większy areal niż wskazany w umowie dzierżawy zawartej w dniu 7 sierpnia 2012r. i w związku z tym zapłacił na rzecz Agencji N. karę za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

Sto procent plonów kukurydzy, które miały zostać zebrane przez pozwanego z powyższego arealu zostały przeznaczone na realizację umów kontraktacji z (...) Sp. z o.o. Pozwany jest producentem rolnym nie zajmuje się handlem płodami rolnymi – nie dokonuje ich zakupu i następnie dalszej odsprzedaży. W okresie od sierpnia 2012r. do stycznia 2013r. pozwany dostarczał kukurydżę jedynie (...) Sp. z o.o. Nie prowadził działalności polegającej na skupie i sprzedaży obcych – nie pochodzących z własnej produkcji płodów rolnych. Pozwany nie prowadzi również działalności polegającej na suszeniu kukurydzy mokrej zebranej z pola (30 %), na kukurydżę suchą (15 %).

Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...) oraz Kontrakt (...) miały zostać zrealizowane ze zbiorów z 2012r. Łącznie z tych 4 umów (...) Sp. z o.o. był zobowiązany dostarczyć (...) Sp. z o.o. 3.500 ton kukurydzy mokrej.

Podstawowa wartość wilgotności ziarna mokrego to 30 %. Baza wilgotności 15 % dotyczy kukurydzy suchej.

Cały możliwy do zebrania przez (...) Sp. z o.o. plon kukurydzy mokrej z całej powierzchni areалу posiadanego przez pozwanego w 2012r. wyniósł 3912,55 tony kukurydzy mokrej o wilgotności 30%. Możliwy do uzyskania plon kukurydzy z jednego hektara wyniósł 8,23 tony ziarna mokrego.

Latem 2012r. były prowadzone prace drenażowe na polach należących do (...) Sp. z o.o., na których została posiana kukurydza między innymi położonych w L., P., w miejscowości K., M., M., K., W.. Doszło do wymoknięć-częściowego zniszczenia zasianej kukurydzy w wyniku zalegania wody na polach uprawnych.

Z uwagi na inne okoliczności pozwany poniósł znaczne straty w plonach kukurydzy w 2012r. W wyniku:

1. gradobicia strata wyniosła 131,63 tony ziarna mokrego;
2. szkód łowieckich wyniosła 168 ton ziarna mokrego;
3. kradzieży wyniosła 473,15 tony ziarna mokrego.

Łącznie starty w plonie kukurydzy z powyższych okoliczności wyniosły 772,78 ton.

Gradobicia miały miejsce w czerwcu, lipcu i sierpniu 2012r. W ich wyniku zniszczeniu uległy plony upraw kukurydzy w obrębie nieruchomości położonych w: P., L., K. oraz K..

Z kolei dzięki zwierzęta wyrządziły szkody poprzez tratowanie roślin we wczesnych fazach rozwoju, łamanie łodyg oraz zjadanie kolb – ziarna.

Do kradzieży kukurydzy z pola doszło z nieruchomości położonej w B. w nocy z 16 na 17 listopada 2012r. na areale uprawnym 57,49 ha. Sprawca kradzieży nie został wykryty.

Pozwany zgodnie z zawartymi z (...) Sp. z o.o. umowami dostarczał kukurydzę mokrą prosto z pola. Następnie po dostawie otrzymywał fakturę wraz z załącznikiem w postaci rozliczenia. W rozliczeniach (...) Sp. z o.o. umniejszyła zarówno wagę – liść dostarczonej kukurydzy, jak i cenę ze wszystkich kontraktów z uwagi na korygowanie do bazy wilgotności założonej w umowie, tj. 15 %.

Ostatecznie w 2012r. (...) Sp. z o.o. dostarczył (...) Sp. z o.o. 3.212,9 ton kukurydzy mokrej (wilgotność 30%) na co składały się następujące dostawy:

1. 123,78 ton kukurydzy mokrej z dnia 28 września 2012r. o 29 września 2012r.;
2. 229,08 ton kukurydzy mokrej z dnia 25 października 2012r. i 26 października 2012r.;
3. 273,16 ton kukurydzy mokrej z dnia 2 listopada 2012r.;
4. 252,14 ton kukurydzy mokrej z dnia 5 listopada 2012r.;
5. 365,38 ton kukurydzy mokrej z dnia 6 listopada 2012r.;
6. 222,24 ton kukurydzy mokrej z dnia 7 listopada 2012r.;
7. 79,74 ton kukurydzy mokrej z dnia 12 listopada 2012r.;
8. 294,64 ton kukurydzy mokrej z dnia 13 listopada 2012r.;
9. 184,60 ton kukurydzy mokrej z dnia 15 listopada 2012r.;
10. 100,36 ton kukurydzy mokrej z dnia 16 listopada 2012r.;

11. 245,74 ton kukurydzy mokrej z dnia 23 listopada 2012r.;
12. 365,06 ton kukurydzy mokrej z dnia 26 listopada 2012r. i 27 listopada 2012r.;
13. 226,64 ton kukurydzy mokrej z dnia 28 listopada 2012r. i 29 listopada 2012r.;
14. 144,30 ton kukurydzy mokrej z dnia 30 listopada 2012r.;
15. 45,04 ton kukurydzy mokrej 8 listopada 2012 i 20 listopada 2012r.;
16. 61 ton kukurydzy mokrej z 17 listopada 2012r. i 18 listopada 2012r.

W związku z tym (...) Sp. z o.o. wykonał w całości kontrakt nr (...) nr (...), (...), a na poczet kontraktu nr 27/2012 dostarczył 212,9 ton kukurydzy mokrej. (...) Sp. z o.o. nie dostarczył (...) Sp. z o.o. 287,1 ton kukurydzy mokrej w ramach kontraktu nr (...).

(...) spółka z o.o. pomimo rzeczywiście dostarczonej wagi kukurydzy mokrej w ilości 3.212,9 ton w fakturach i rozliczeniach przyjęła, że pozwany dostarczył 2411,844 tony zakontraktowanej kukurydzy z uwagi na korygowanie ilości dostarczonej kukurydzy do bazy wilgotności 15 %.

W dniu 10 grudnia 2012r. (...) Sp. z o.o. wezwał (...) Sp. z o.o. do pełnej realizacji, w terminie ostatecznym i nieprzekraczającym 21 grudnia 2012r. :

1. Kontraktu (...) poprzez dostarczenie 850 ton kukurydzy mokrej z bazą wilgotności 15% to jest 646,231 tony kukurydzy suchej;
2. Kontraktu (...) poprzez dostarczenie 750 ton kukurydzy mokrej z bazą wilgotności 15% to jest 500 ton kukurydzy suchej.

W dwóch pismach z dnia 18 grudnia 2012r., będących odpowiedzią na wezwanie (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. informował, że nie jest w stanie wykonać w części (w zakresie 585 ton kukurydzy) umowy kontraktacji Nr (...) i w całości (w zakresie 500 ton kukurydzy) umowy kontraktacji (...) z powodu niezależnych od siebie okoliczności tj. strat wyrządzonych przez dziki (168 ton kukurydzy), podtopień pól z zasadzoną kukurydzą (624 tony kukurydzy), kradzież kukurydzy w miejscowości B. (500 ton kukurydzy).

Pismem z dnia 4 stycznia 2013r., będącym odpowiedzią na pisma z dnia 18 grudnia 2012r. oraz wezwaniem do wykonania umowy (...) Sp. z o.o. podkreślił, że zawarte między nim a (...) Sp. z o.o. są umowami sprzedaży, a nie jak błędnie wskazano umowami kontraktacji wobec czego, twierdzenia o niemożliwości dostarczenia umówionego towaru na skutek wystąpienia siły wyższej były bezprzedmiotowe i bezpodstawne. W związku z powyższym (...) Sp. z o.o. wezwał (...) Sp. z o.o. w nieprzekraczalnym terminie 7 dni od dnia doręczenia przedmiotowego wezwania do wykonania umów nr (...) pod rygorem naliczenia zgodnie z § 4 ust. 2 stosownych kar umownych z tytułu niewykonania ww. umów.

okoliczności bezsporne, a nadto dowód: pismo z dnia 4 stycznia 2013r. wraz z załącznikami i potwierdzeniem nadania (k. 31-34, a także k. 214-214v)

(...) Sp. z o.o. wstrzymał płatność faktur za dostarczony przez (...) Sp. z o.o. towar na kwotę 110.562,06 €.

W związku z czym w dniu 15 stycznia 2013r. (...) Sp. z o.o. zawarł umowę cesji wierzytelności z (...) Sp. z o.o.

W związku z powyższym pismem z dnia 28 stycznia 2013r. (...) Sp. z o.o. poinformował (...) Sp. z o.o. o dokonanej cesji wierzytelności i wezwał tę spółkę do zapłaty w terminie 5 dni od dnia wezwania należności wynikającej z:

1. faktury VAT nr (...) z dnia 20 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 17.977,22 €, z terminem płatności przypadającym na dzień 25 listopada 2012r.;
2. faktury VAT nr (...) z dnia 21 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 9.971,80 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 26 listopada 2012r.;
3. faktury VAT nr (...) z dnia 26 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 19.921,51 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 1 grudnia 2012r.;
4. faktury VAT nr (...) z dnia 30 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 26.918,51 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 5 grudnia 2012r.;
5. faktury VAT nr (...) z dnia 30 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 13.573,59 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 5 grudnia 2012r.;
6. faktury VAT nr (...) z dnia 30 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 9.695,33 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 10 grudnia 2012r.;
7. faktury VAT nr (...) z dnia 30 listopada 2012r. wystawionej na kwotę 4.103,39 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 10 grudnia 2012r.;
8. faktury VAT nr (...) z dnia 31 grudnia 2012r. wystawionej na kwotę 8.400,72 €, z terminem płatności faktury przypadającym na dzień 5 stycznia 2013r.;

łącznie 110.562,06 € wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od ww. kwot od dnia następnego po terminie płatności powyższych faktur.

W styczniu przedstawiciele (...) Sp. z o.o. oraz Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. spotkali się celem ustalenia zasad rozwiązania zaistniałej sytuacji. Podczas spotkania prezes zarządu (...) Sp. z o.o. zaproponował, by ilość zakontraktowanej i niedostarczonej kukurydzy za zbiorów w 2012r., została dostarczona przez pozwanego ze zbiorów w 2013r. Podpisanie aneksu do porozumienia w powyższym zakresie prezes zarządu (...) Sp. z o.o. uzależnił jednak od rozwiązania przez (...) Sp. z o.o. umowy cesji z (...) Sp. z o.o. na co (...) Sp. z o.o. się nie zgodziło.

W dniu 25 stycznia 2013r. (...) Sp. z o.o. wystawiła notę obciążeniową nr (...) z tytułu kar umownych w wysokości 174.422,33 € wynikających z niewykonania umów sprzedaży – Kontraktu (...) i Kontraktu nr(...), na którą to kwotę składały się:

1. 92.922,33 € z tytułu częściowego niewykonania umowy sprzedaży - Kontrakt nr (...), z której to umowy sprzedaży pozwany nie dostarczył powodowi 588,116 ton kukurydzy. Kwota ta została wyliczona jako iloczyn niedostarczonej kukurydzy oraz ceny zakupu 1 tony tj. $588,116 \text{ ton} \times 158 \text{ €} = 92.922,33 \text{ €}$;
2. 85.500,00 € z tytułu niewykonania umowy sprzedaży - Kontrakt nr (...), z której to umowy pozwany w ogóle nie dostarczył kukurydzy. Kwota ta została wyliczona jako iloczyn niedostarczonej kukurydzy oraz ceny zakupu 1 tony tj. $500 \text{ ton} \times 163 \text{ €} = 81.500 \text{ €}$.

(...) Sp. z o.o. odebrał notę obciążeniową, w której wskazany był trzydniowy termin płatności, w dniu 28 stycznia 2013r.

Pismem z dnia 1 lutego 2013r. (...) Sp. z o.o. wezwał (...) Sp. z o.o. do zapłaty sumy wynikającej z noty nr(...)

Pismem z dnia 5 lutego 2013r., w odpowiedzi na pismo z dnia 25 stycznia 2013r. zatytułowane „Odpowiedź na zawiadomienie o cesji wierzytelności” (...) Sp. z o.o. wskazał motywy dokonania cesji wierzytelności z (...) Sp. z o.o.

(...) Sp. z o.o. zawarł z (...) (powód) w dniu 14 marca 2013r. umowę cesji wierzytelności przysługującej (...) Sp. z o.o. wobec (...) Sp. z o.o., a wynikającą z umów – Kontrakt nr (...) oraz Kontrakt nr (...) (w wysokości naliczonych kar umownych łącznie 174.422,33 €).

Pismem z dnia 19 marca 2013r. (...) zawiadomił (...) Sp. z o.o. o dokonanej cesji wierzytelności z dnia 14 marca 2013r., informując, że (...) Sp. z o.o. przelała na niego w trybie art. 509 k.c. wymagalną wierzytelność w łącznej kwocie 174.422,33 €.

Pismem z dnia 20 marca 2013r. (...) wezwał (...) Sp. z o.o. do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 174.422,33 € z tytułu naliczonej kary umownej w nieprzekraczalnym terminie trzech dni.

(...) Sp. z o.o. poinformował, pismem z dnia 29 marca 2013r., że nie zgadza się na zapłacenie ww. kwoty oraz wyjaśnił motywy tej decyzji w szczególności wskazał, iż umowy łączące (...) Sp. z o.o. z (...) Sp. z o.o. były umowami kontraktacji.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie pozwu nie zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powód (...) z siedzibą w F. (...), wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L. na swoją rzecz kwoty 174.422,22 € z tytułu kar umownych wynikających z niewykonania umów sprzedaży – Kontraktu(...) i Kontraktu nr (...) wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi ww. kwoty od dnia 31 stycznia 2013r. do dnia zapłaty.

Poza sporem pozostawała legitymacja czynna powoda wynikająca z tego, że (...) Sp. z o.o. zawarł z (...) (powód) w dniu 14 marca 2013r. umowę cesji wierzytelności przysługującej (...) Sp. z o.o. wobec (...) Sp. z o.o., a wynikającą z umów – Kontrakt nr (...) oraz Kontrakt nr (...) (w wysokości naliczonych kar umownych łącznie 174.422,33 €) oraz fakt, iż (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o. łączyły umowy – Kontrakt (...) oraz Kontrakt (...).

Strony spierały się natomiast co do charakteru w/w umów i w związku z tym przewidzianych w ustawie skutków niewykonania umów w całości. Powód wskazał bowiem, że przedmiotowe umowy były umowami sprzedaży, natomiast pozwany wywodził, że były one umowami kontraktacji. Nadto strony spierały się co do zapisów postanowień umownych w zakresie wilgotności kukurydzy, jak również w zakresie ilościowego rozliczenia. Wobec powyższego w pierwszy rządzie należało rozstrzygnąć, czy poprzednika prawnego powoda łączyły z pozwanym umowy sprzedaży czy też umowy kontraktacji.

Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W myśl § 2 tegoż artykułu w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

W niniejszej sprawie z uwagi na niemożność doręczenia wezwania świadkowi P. H. – który w imieniu (...) Sp. z o.o. zawierał przedmiotowe umowy, jak również cofnięcie przez pełnomocnika powoda wniosku o przesłuchanie tegoż świadka (k. 592), nie było możliwe przesłuchanie obu stron umowy. Nie było zatem możliwe ustalenie zgodnego zamiaru stron umowy i jej celu, albowiem nie jest to możliwe na podstawie przesłuchania tylko jednej strony umowy. W takim przypadku skupić się należy na wskazanych w art. 65 § 1 k.c. obiektywnych przesłankach wykładni oświadczeń stron złożonych w umowie.

Zgodnie z art. 535 kodeksu cywilnego przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. Umowę sprzedaży należy zaliczyć do umów wzajemnych, gdyż świadczenie sprzedawcy (przeniesienie na kupującego własności rzeczy i wydanie mu jej) jest odpowiednikiem świadczenia kupującego (zapłaty sprzedawcy umówionej ceny sprzedaży).

Zgodnie natomiast z art. 613 § 1 k.c. przez umowę kontraktacji producent rolny zobowiązuje się wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujący zobowiązuje się

te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenie dodatkowe, jeżeli umowa lub przepisy szczególne przewidują obowiązek spełnienia takiego świadczenia.

Jak wynika z powyższych przepisów stronami umowy kontraktacji są producent rolny i kontraktujący, przy czym obie strony są przedsiębiorcami. Natomiast bez znaczenia pozostaje tytuł prawny producenta rolnego do nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Istotą umowy kontraktacji jest więc zobowiązanie producenta rolnego do wytworzenia i dostarczenia kontraktującemu oznaczonej ilości produktów rolnych określonego rodzaju, z drugiej zaś strony zobowiązanie kontraktującego do odebrania umówionej ilości produktów i zapłacenie ceny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 grudnia 2015r., sygn. akt I ACa 900/15, Lex 2026209). Podstawowym obowiązkiem producenta rolnego jest wytworzenie i dostarczenie kontraktującemu oznaczonej ilości produktów rolnych określonego rodzaju. Przedmiotem umowy kontraktacji jest zatem świadczenie przyszłe, nieistniejące jeszcze w chwili zawarcia umowy. Wytworzenie oznacza wyprodukowanie z reguły od stanu „zerowego” produktu rolnego. W konsekwencji oznacza to, że umowa kontraktacji powinna – poza zobowiązaniem producenta do dostarczenia kontraktującemu określonej ilości produktów rolnych – zawierać także zobowiązanie do ich wytworzenia. Przedmiotem kontraktacji jest zatem świadczenie przyszłe, nieistniejące jeszcze w chwili zawarcia umowy. (zob. Łobos-Kotowska Dorota Joanna. Art. 613. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Zobowiązania. Część szczególna (art. 535-764(9)). Wolters Kluwer Polska, 2018.). Zobowiązania, jakie nakłada ustawodawca na producenta rolnego będącego stroną umowy kontraktacji to „wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju. Szczególny nacisk, zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie kładziony jest na źródło, z jakiego pochodzą dostarczane kontraktującemu produkty, bowiem istotą umowy kontraktacji jest dostarczenie produktów rolnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym producenta rolnego będącego stroną umowy kontraktacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca

1998 r. , I KKN 576/97, E. N., Komentarz do art. 613 kodeksu cywilnego LEX 2010).

Kontraktacja może być wieloletnia, obejmująca kilka cykli produkcyjnych lub tylko jeden cykl i – podobnie jak dostawa – tworzy między stronami stosunek trwały. Jest zawierana w obrocie profesjonalnym, podczas gdy cechy te nie są charakterystyczne dla sprzedaży i umowy o dzieło. Od dostawy odróżnia ją jednak to, że dostawcą może być tylko producent rolny. Kontraktacja, tak jak dostawa i umowa o dzieło, jest umową rezultatu. Przedmiotem kontraktacji i dostawy są rzeczy przyszłe, nieistniejące w chwili zawierania umowy, oznaczone co do gatunku, wytworzone przez zawierającego umowę, z tym że w wypadku kontraktacji chodzi o produkt rolny wytworzony w gospodarstwie rolnym producenta. Własna produkcja jest zatem istotnym elementem umowy kontraktacji. Dostawa musi następować okresowo lub częściami; w przypadku kontraktacji chodzi o cykle produkcyjne, a świadczenie może być spełniane częściami. Cechy te nie są charakterystyczne dla sprzedaży i umowy o dzieło (zob. Bielska-Sobkiewicz Teresa. Art. 613. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Zobowiązania. Część szczegółowa, wyd. II. Wolters Kluwer Polska, 2017.). Wskazać również należy, iż wskazane w art. 613 § 1 k.c. świadczenia dodatkowe kontraktującego, choć mogą stanowić wskazówkę co do interpretacji rodzaju umowy, nie mają jednak charakteru obligatoryjnego, a zastrzeżenie takich świadczeń jest nieobowiązkowym elementem umów kontraktacji. Sam zatem fakt, że w umowie nie zastrzeżono na rzecz strony umowy świadczeń dodatkowych, nie dowodzi, że w sprawie nie mamy do czynienia z umową kontraktacji.

Mając na uwadze powyższego rozważania, w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, stwierdzić należy, że pozwany łączyły z (...) Sp. z o.o. umowy kontraktacji. Nie budziło bowiem wątpliwości, że wszystkie kontrakty w tym także o nr (...) i nr (...) dotyczyły jednego cyklu produkcyjnego, a przedmiotem tych umów było świadczenie przyszłe, oznaczone tylko co do gatunku tj. kukurydza mokra pochodząca ze zbiorów 2012r. Przy tym zarówno pozwany jak i jego kontrahent byli przedsiębiorcami, zatem ww. kontrakty zostały zawarte w obrocie profesjonalnym.

Istotne znaczenie ma również fakt, że (...) Sp. z o.o. zawierając kontrakty posługiwał się sporządzonym przez siebie wzorcem umownym. W tych aktach pewne sformułowania zostały użyte w sposób niekonsekwentny i niejednoznaczny. Zarówno w Kontrakcie nr (...) oraz Kontrakcie nr (...), jak i w kontraktach o nr (...)i (...) w § 2 ust. 3 strony postanowiły, iż dla producenta będącego rolnikiem ryczałtowo wystawi kontraktujący i dostarczy producentowi pocztą

kopię oraz oryginał. Natomiast w § 4 ust. 2 strony postanowiły, że w przypadku nie wywiązania się z kontraktu Sprzedający i Kupujący zapłaci karę w wysokości 100% niezrealizowanych.

Zgodnie z art. 385 § 2 k.c. wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 2009r., sygn. akt IV CSK 90/09 na gruncie prawa polskiego, i to nie tylko w zakresie stosunków z udziałem konsumentów (art. 385 § 2 k.c.), wątpliwości należy tłumaczyć na niekorzyść strony, która zredagowała umowę. Ryzyko wątpliwości wynikających z niejasnych postanowień umowy, nie dających usunąć się w drodze wykładni, powinna bowiem ponieść strona, która zredagowała umowę (zob. Wyrok SN z dnia 17 czerwca 2009r., sygn. akt IV CSK 90/09, Lex nr 512012). Sąd orzekający w pełni podziela ten pogląd. Zatem niejednoznaczne sformułowania, za które odpowiedzialność ponosi (...) Sp. z o.o. winny być interpretowane na korzyść pozwanego.

W tym stanie rzeczy interpretacja zapisów łączących strony umów wskazuje, że były to umowy kontraktacji. (...) Sp. z o.o. jako twórca wzorów umowy sam określił kontrahenta jako producenta, a siebie jako kontraktującego. Ma to istotne skutki, albowiem po pierwsze skoro pozwany został określony jako producent, to oczywistym było, że do jego obowiązków należało wyprodukowanie we własnym gospodarstwie produktów rolnych. Zgodnie ze znaczeniem zawartym w słowniku języka polskiego „producent” oznacza „ten, kto wytwarza jakiś towar”, natomiast „produkować” „wytwarzać jakiś towar”. Zatem przez sam fakt nazwania pozwanego w umowie jako producenta, tj. wytwórcę towaru, strony tej umowy przyjmowały, że istotnym warunkiem umowy jest wytworzenie i dostarczenie danego produktu rolnego przez pozwanego, tj. kukurydzy. W tym stanie rzeczy sam fakt, że w kontraktach brak jest wyraźnego zobowiązania pozwanego do wytworzenia produktu rolnego we własnym gospodarstwie nie ma żadnego znaczenia. Obowiązek ten zawiera się bowiem w określeniu pozwanego jako producenta. Co więcej (...) Sp. z o.o. sam w § 2 pkt 3 umów określił siebie kontraktującego, co wskazuje, że jako strona umowy zadawał sobie sprawę, że zawiera umowę kontraktacji. Jest to tym bardziej uzasadnione jeżeli zważy się, że taka interpretacja nasuwa się ze wcześniejszej współpracy stron umowy. Pozwany jest tylko producentem rolnym wytwarzającym płody rolne na posiadanym przez siebie areale ziemi i nie zajmuje się zakupem oraz odsprzedażą zakupionych płodów rolnych.

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że skoro (...) Sp. z o.o. wiedziało, że pozwany jest producentem, co ujęło w umowie, a siebie określiło jako kontraktującego, to zawarty w § 1 pkt 1 umowy zwrot o zakupie kukurydzy, dotyczył tylko i wyłącznie obowiązku dostawy przez pozwanego określonej ilości kukurydzy mokrej, a nie przesadzał o charakterze łączącej strony umowy.

Jak wskazano przy tym powyżej również brak zastrzeżenia po stronie (...) Sp. z o.o. dodatkowych obowiązków na rzecz pozwanego, nie dowodzi, że zawarte umowy nie były umowami kontraktacji. Jak wskazano powyżej wskazanie w umowie takich świadczeń dodatkowych, nie jest obowiązkowe.

Dla interpretacji zapisów przedmiotowych umów nie ma również żadnego znaczenia fakt, że (...) Sp. z o.o. był jedynie pośrednikiem w obrocie produktami rolnymi, a docelowym odbiorcą był powód. Pomijając już fakt, że powód w toku niniejszego postępowania nie wykazał w żaden sposób, by pozwany wiedział o tym, jakie jest przeznaczenie dostarczanych (...) Sp. z o.o. produktów, to okoliczność ta nie ma żadnego związku z oceną zapisów umowy pomiędzy (...) Sp. z o.o., a pozwanym. Bezzasadne okazały się także twierdzenia powoda, że racjonalnie działający podmiot gospodarczy - (...) Sp. z o.o. - nie zawarłby z pozwanym umowy kontraktacji z możliwością uwolnienia się od odpowiedzialności, skoro sam mając zawartą umowę odsprzedaży tychże produktów z podmiotem trzecim, na takie okoliczności powołać się nie może. Powód przede wszystkim nie udowodnił powyższych twierdzeń, a zatem nie przedstawił umowy sprzedaży płodów rolnych przez (...) Sp. z o.o. do podmiotu trzeciego – powoda, co uniemożliwia w ogóle ocenę, czy były w niej zastrzeżone jakieś sankcje za niewykonanie umowy, a tym bardziej czy przedstawiciel (...) Sp. z o.o. zawierając umowę kontraktacji z pozwanym kalkulował i rozważał tę okoliczność. Zważyć przy tym należy, że (...) Sp. z o.o. będąc przedsiębiorcą działającym na rynku produktów rolnych winna być świadoma ryzyka, jakie wynika z operowania w konkretnej branży i odpowiednio zabezpieczyć swoje interesy. Nieuprawnione jest natomiast przerzucanie tego ryzyka na stronę umowy, pozwanego w niniejszej sprawie.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należy, że zawarte pomiędzy (...) Sp. z o.o. a pozwanym kontrakty o nr (...) (...) (...) (...) uznac należy za umowy kontraktacji.

W tym stanie rzeczy w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie przepis art. 622 § 1 k.c. zgodnie z którym, jeżeli wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, producent nie może dostarczyć przedmiotu kontraktacji, obowiązany jest on tylko do zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych.

Strony w niniejszej sprawie spierały się co do rozliczeń ilości dostarczonej kukurydzy i interpretacji postanowień umów w tym zakresie. W toku procesu okazało się bowiem, że (...) Sp. z o.o. w nieprawidłowy sposób rozliczała ilości faktycznie dostarczonej przez pozwanego kukurydzy poprzez korygowanie wagi – rozliczeń ilościowych do bazy wilgotności 15 %. Tymczasem treść kontraktów co do przedmiotu umowy jest jasna i niesporna. Każdy z kontraktów dotyczył dostarczenia określonej ilości kukurydzy mokrej, jak wskazano wyraźnie w § 1 ust. 1. Błędne są twierdzenia powoda, że wskazana w § 1 ust. 1 kukurydza mokra miała być o wilgotności 15%. Jak wynika bowiem z opinii biegłego sądowego T. L. podstawowa wartość ziarna mokrego, tj. 30 % i jest to kukurydza, którą zbiera się prosto z pola. Natomiast kukurydzą o wilgotności 15 % biegły w swojej pisemnej opinii określa jako kukurydzą suchą. Skoro zatem pozwany zgodnie z umowami zobowiązany był do dostawy kukurydzy mokrej, to miała to być kukurydza prosto z pola o wilgotności 30 %. Natomiast wskazana w § 1 ust. 3 pkt 2 „wilgotność baza do obliczenia 15%”, odnosiła się już jak wskazuje sama treść umowy jako baza do obliczeń i ewentualnych korekt. Przy czym co istotne w świetle treści umowy korekty z uwagi na bazę wilgotności miały zgodnie z § 2 pkt 1 dotyczyć jedynie ceny i właśnie w korekcie ceny winna zostać różnica wagi przy bazie wilgotności 15 %. Natomiast jak wyraźnie wskazuje § 3 umów rozliczenie ilościowe to miała być waga stwierdzona w miejscu rozładunku (na sprawnych legalizowanych wagach). Niewątpliwie zatem rozliczenie ilości dostarczonej przez pozwanego w ramach kontraktów kukurydzy miało polegać na zsumowaniu ilości faktycznie dostarczonej przez pozwanego kukurydzy, niezależnie od jej wilgotności. Innymi słowy o tym, czy pozwany zrealizował kontrakty miała decydować ilość faktycznie dostarczonej kukurydzy, nie zaś ilość dostarczonej kukurydzy o wilgotności 15%. Korygowanie co do bazy 15 wilgotności miało już dotyczyć jedynie ceny. Zatem całkowicie nieuprawnione są twierdzenia pełnomocnika powoda, że mechanizm rozliczeń ilości miał polegać na kompensowaniu wyższej wilgotności do bazy 15 % wilgotności poprzez umniejszenie ilości – wagi faktycznie dostarczonej kukurydzy (k. 934). Pełnomocnik powoda wskazując, że taki model współpracy został przyjęty przez strony, nie wykazała tego faktu. Z zapisów umów wynika inny sposób rozliczenia ilości, tzn. poprzez przyjęcie faktycznej i rzeczywistej wagi dostarczonej przez pozwanego kukurydzy. Jak natomiast wskazał prezes zarządu pozwanego przyjęcie nieprawidłowych rozliczeń (...) Sp. z o.o. i wystawionych na ich podstawie faktur nastąpiło z uwagi na brak ich kontroli przez służby księgowo.

W tym stanie rzeczy mając na względzie, że zgodnie z § 1 ust. 1 zawartych kontraktów przedmiotem umów była kukurydza mokra, a jak wskazał biegły sądowy podstawową wartością kukurydzy mokrej jest wilgotność na poziomie 30%, zawarte kontrakty należy interpretować w ten sposób, że pozwany był zobowiązany dostarczyć (...) Sp. z o.o. wskazaną w kontraktach ilość kukurydzy mokrej. Rozliczenie ilościowe miało nastąpić według wagi stwierdzonej w miejscu rozładunku. Ilość dostarczonej kukurydzy mokrej wynikającej z dokumentów dostawy powinna być odzwierciedlona w treści faktury, w związku z czym pozwany powinien wystawić faktury na ilość faktycznie dostarczonej kukurydzy po cenie wynikającej z umowy, na poczet której realizacji dokonywał dostawy kukurydzy, przy czym z ceny tej mogły zostać dokonane potrącenia z uwagi na ustalone w umowie parametry procentowe kukurydzy.

Już tylko na marginesie Sąd wskazuje, że również w tym zakresie postanowienia umowne były niejednoznaczne, co obciążało (...) Sp. z o.o., w związku z czym umowy należało wyklądać na korzyść pozwanego.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...), Kontrakt nr (...) oraz Kontrakt (...) miały zostać zrealizowane w wyniku zbiorów z 2012r. Łącznie z tych 4 umów (...) Sp. z o.o. był zobowiązany dostarczyć (...) Sp. z o.o. 3.500 ton kukurydzy mokrej. Ostatecznie jak wynika z prawidłowo obliczonej wagi faktycznie dostarczonej kukurydzy na miejscu rozładunku pozwany dostarczył 3.212,9 ton kukurydzy mokrej na co składały się następujące dostawy:

1. 123,78 ton kukurydzy mokrej z dnia 28 września 2012r. o 29 września 2012r.;
2. 229,08 ton kukurydzy mokrej z dnia 25 października 2012r. i 26 października 2012r.;
3. 273,16 ton kukurydzy mokrej z dnia 2 listopada 2012r.;
4. 252,14 ton kukurydzy mokrej z dnia 5 listopada 2012r.;
5. 365,38 ton kukurydzy mokrej z dnia 6 listopada 2012r.;
6. 222,24 ton kukurydzy mokrej z dnia 7 listopada 2012r.;
7. 79,74 ton kukurydzy mokrej z dnia 12 listopada 2012r.;
8. 294,64 ton kukurydzy mokrej z dnia 13 listopada 2012r.;
9. 184,60 ton kukurydzy mokrej z dnia 15 listopada 2012r.;
10. 100,36 ton kukurydzy mokrej z dnia 16 listopada 2012r.;
11. 245,74 ton kukurydzy mokrej z dnia 23 listopada 2012r.;
12. 365,06 ton kukurydzy mokrej z dnia 26 listopada 2012r. i 27 listopada 2012r.;
13. 226,64 ton kukurydzy mokrej z dnia 28 listopada 2012r. i 29 listopada 2012r.;
14. 144,30 ton kukurydzy mokrej z dnia 30 listopada 2012r.;
15. 45,04 ton kukurydzy mokrej 8 listopada 2012 i 20 listopada 2012r.;
16. 61 ton kukurydzy mokrej z 17 listopada 2012r. i 18 listopada 2012r.

Pełnomocnik powoda ustosunkowując się na rozprawie w dniu 27 września 2017 r. odnośnie nieprawidłowego rozliczenia nie zakwestionował tychże wyliczeń i ilości faktycznie dostarczonej przez pozwanego kukurydzy, tj. 3.212,9 ton.

Mając na względzie wskazaną powyżej wykładnię umów łączących pozwanego z (...) Sp. z o.o., zgodnie z którą przedmiotem tych kontraktów była dostawa kukurydzy mokrej, czyli faktycznie dostarczonej ilości plonu kukurydzy przez pozwanego oraz to, że pozwany w 2012r. faktycznie dostarczył 3.212,9 ton kukurydzy mokrej, należało stwierdzić, że pozwany wykonał w całości kontrakt nr (...), a na poczet kontraktu nr (...) dostarczył 212,9 ton kukurydzy mokrej. (...) Sp. z o.o. nie realizował jedynie Kontraktu nr (...) w zakresie 287,1 ton kukurydzy mokrej.

Jak już wskazano wcześniej pozwanego z (...) Sp. z o.o. łączyły umowy kontraktacji. Zgodnie z art. 622 § 1 k.c. jeżeli wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, producent nie może dostarczyć przedmiotu kontraktacji, obowiązany jest on tylko do zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych.

Pojęcie „okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi” jest szersze niż pojęcie siły wyższej i obejmuje także takie zdarzenia, jak susza czy plaga owadów. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, że siła wyższa stanowi generalną przyczynę wyłączającą odpowiedzialność opartą na zasadzie winy. Artykuł 622k.c. wcale jednak nie posługuje się przesłanką siły wyższej, a wystarczy, że zachodzi taka sytuacja, gdy stronom umowy kontraktacji nie można przypisać winy (zob. Łobos-Kotowska Dorota Joanna. Art. 622. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Zobowiązania. Część szczególna (art. 535-764(9)). Wolters Kluwer Polska, 2018.). Wskazać należy, że producent rolny, wykonując umowę kontraktacji, zobowiązany jest do należytej staranności (staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju – art. 355 k.c.) podczas procesu wytwarzania produktów rolnych. Na efekt jego działania ma jednak wpływ wiele czynników, przede wszystkim atmosferyczne, zastosowane środki produkcji, nawozy

czy instruktarz kontraktującego. Hipoteza art. 622 k.c. jest spełniona, jeśli niemożność dostarczenia produktów rolnych nie jest spowodowana niedołożeniem należytej staranności (P. Sobolewski, w: Osajda, Komentarz KC, Legalis, 2015, art. 622 KC, Nt 1). Ciężar dowodu, że niewykonanie zobowiązania nie było spowodowane brakiem należytej staranności, spoczywa na producencie rolnym (P. Sobolewski, w: Osajda, Komentarz KC, Legalis, 2015, art. 622 KC, Nt 1). Podkreślić należy, że okoliczności powodujące, że producent nie może dostarczyć przedmiotu kontraktacji, za który nie ponosi odpowiedzialności, wynikają przede wszystkim z negatywnego działania sił przyrody. Są to przykładowo zdarzenia, na które producent przy dołożeniu należytej staranności nie mógł mieć wpływu (huragan, gradobicie, pożar), albo którym nie mógł w żaden sposób zapobiec (np. zalanie wskutek powodzi, mimo prawidłowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego).

Mając na uwadze powyższe z całą pewnością do takich zdarzeń uniemożliwiających wykonanie pozwanemu umów kontraktacji należy zaliczyć gradobicie, szkody łowieckie spowodowane przez zwierzynę dziką, a wynikające z protokołów szkód oraz kradzieży kukurydzy. Pozwany w wyniku właśnie takich okoliczności poniósł w 2012r. stratę w plonie kukurydzy w wysokości 772,78 tony kukurydzy mokrej (gradobicie wyniosła 131,63 tony ziarna, szkoda łowiecka 168 ton, kradzieży 473,15 tony). Jak wskazał, biegły sądowy pozwany z całego uprawianego areału kukurydzy mógł uzyskać 3912,55 tony kukurydzy mokrej. W celu realizacji kontraktów zawartych na rok 2012 dostarczył do (...) Sp. z o.o. 3.212,9 tony kukurydzy mokrej. Zatem, gdyby nie straty w produkcji kukurydzy pozwany w 2012r. wyprodukowałaby 3985,68 tony kukurydzy mokrej. W konsekwencji realizowałby wszystkie kontrakty łączące go z (...) Sp. z o.o. Po stronie pozwanego brak jest zatem winy i nie ponosi on odpowiedzialności za niewykonanie w całości umowy kontraktacji. Co przy tym istotne pełnomocnik powoda na rozprawie w dniu 31 maja 2019 r. cofając wniosek o przeprowadzenie dowodu z akt sprawy karnej wskazał, że strona powodowa nie kwestionuje faktu zaistnienia kradzieży kukurydzy.

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że powództwo okazało się bezzasadne. Powód dochodził bowiem zapłaty kwoty 174.422,22 € z tytułu kar umownych wynikających z niewykonania umów sprzedaży – Kontraktu (...) i Kontraktu nr (...). Jak wskazano powyżej pozwany zrealizował w pełni Kontrakt nr (...), natomiast Kontraktu nr (...) nie wypełnił w wysokości 287,1 ton kukurydzy mokrej. Jednocześnie na gruncie art. 622 § 1 k.c. pozwany zwolnił się z odpowiedzialności za niewykonanie w części umowy kontraktacji, albowiem udowodnił okoliczności, za które nie ponosi winy (szkody związane z gradobiciem, szkody łowieckie i kradzież). Tym samym po stronie powoda nie spełniły się przesłanki obciążenia pozwanego karami umownymi na podstawie art. 483 i 484 k.c. Artykuł 483 k.c. stanowi, że można zastrzec w umowie, iż naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Zgodnie z art. 484 § 1 i 2 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody.

Przesłanką powstania zobowiązania do zapłaty kary umownej jest wina dłużnika. Występuje tu oczywiście konstrukcja winy domniemanej (art. 471 k.c.), co oznacza, że wierzyciel obowiązany jest wykazać naruszenie umowy, natomiast dłużnik musi zaoferować dowody potwierdzające, że naruszenie umowy wynika z przyczyn, za które on odpowiedzialności nie ponosi. Stosownie do treści art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Pozwany żeby uwolnić się od obowiązku zapłaty kary umownej, zobowiązany był zatem wykazać w toku procesu, że nie ponosi winy za niewykonanie umowy w części, a tym samym obalić wynikające z ustawy domniemanie winy (art. 471 k.c.).

Jak wskazano powyżej ciężarowi dowodu w tym zakresie pozwany sprostał, albowiem udowodnił w toku procesu, że nie dostarczył kukurydzy w pełnej ilości ostatniego kontraktu, tj. nr (...) w ilości 287,1 ton kukurydzy mokrej na skutek okoliczności przez siebie niezawinionych, tj. z powodu szkód związanych z gradobiciem, szkodami łowieckimi i kradzieżą.

W tym miejscu ubocznie jedynie stwierdzić należy odnosząc się do twierdzeń pozwanego dotyczących strat w uprawach kukurydzy spowodowanych podtopieniami, iż zgodnie z art. 6 k.c. to na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia

takiej okoliczności, czemu jednakże nie sprostął. Z przedstawionego materiału dowodowego wynika jedynie, że uprawa kukurydzy została podtopiona, jednak nie wykazano przyczyn takiego stanu rzeczy. Dodatkowo biegły stwierdził, że ilości opadów w czerwcu, lipcu oraz sierpniu 2012r. nie powinna wpłynąć na wysokość strat, a na pewno nie w takiej wysokości jak wskazywał to pozwany. Nadto strona pozwana nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów, dzięki którym można by ustalić wielkość straty spowodowanej podtopieniami, w szczególności dokumentów obrazujących zalane pola, rzeźby terenu, uszkodzone uprawy. Świadcowie wskazywali różne wielkości dotyczące powierzchni podtopionych pól.

Powyższa okoliczność nie miała jednakże w sprawie znaczenia, albowiem pozwany wykazał w należyty sposób, że w wyniku okoliczności, za które nie ponosi winy, poniósł w 2012r. stratę w plonie kukurydzy w wysokości 772,78 tony kukurydzy mokrej (gradobicie wyniosła 131,63 tony ziarna, szkoda łowiecka 168 ton, kradzieży 473,15 tony).

Bezzasadne okazały się zarzuty powoda odnośnie zastosowania w niniejszej sprawie art. 475 § 2 k.c. dotyczącego wydania surogatów. Zważyć bowiem należy, że zarzut ten nie miał związku ze sprawą, albowiem powód domagał się w niniejszym postępowaniu zapłaty kary umownej a nie wydania surogatów. Okoliczność ta nie ma również znaczenia dla kwestii kwalifikacji prawnej umowy w przedmiotowej sprawie.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, który powołując się na

naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 65 kc, niewłaściwe zastosowanie do stanu faktycznego art. 613 § 1 w zw. z art. 622 § 1 kc zamiast przepisu art. 535 kc, naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 kpc, 217 § 2 kpc w zw. z art. 503 § 1 kpc wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, ocenionego bez przekroczenia granic określonych treścią art. 233§1 kpc dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz trafnie określił ich prawne konsekwencje. Ustalenia te oraz ich prawną ocenę Sąd Apelacyjny podziela, przyjmując je jako własne.

Nieuzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 233§ 1 kpc.

Przepis ten wyraża jedną z podstawowych zasad procesu cywilnego tj. zasadę swobodnej oceny dowodów, stanowiąc, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Naruszenie tego przepisu może więc polegać na tym, iż sąd z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów przyjął za wiarygodny określony dowód lub też odmówił wiarygodności konkretnemu dowodowi. Strona, która podnosi taki zarzut musi przy tym wykazać, o jaki konkretnie dowód chodzi i na czym polega przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Takiego zarzutu powód nie formułuje, a przeciwnie kwestionuje ocenę prawną prawidłowo ustalonego stanu faktycznego oraz ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego. Z tego względu zarzut naruszenia powołanego przepisu nie jest uzasadniony.

Również zarzucane w środku odwoławczym zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, czy też pominięcie przez sąd przy wyrokowaniu określonej okoliczności faktycznej, nawet jeżeli strona uważa ją za okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia sprawy - nie stanowi o naruszeniu powyższego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02).

Nie zachodzi także zarzucane w środku odwoławczym naruszenie przepisów prawa materialnego.

Słusznie bowiem uznał Sąd Okręgowy, że poprzednik prawny powoda oraz pozwany zawarli umowy kontraktacji, a nie umowy sprzedaży. Wbrew wywodom apelacji Sąd Okręgowy nie ograniczył się przy tym jedynie do wskazania na zawarte w umowach określenia stron jako producent będący rolnikiem i kontraktujący, choć jest to niewątpliwie jest to bardzo istotny argument przemawiający za uznaniem zawartych przez te strony umów jako umów kontraktacji.

Brak jest bowiem jakichkolwiek podstaw do uznania, że poprzednik prawny pozwanego, który w dodatku przygotował wzory umów, użyłby wskazanego określenia stron umowy, gdyby nie miało chodzić o umowę kontraktacji.

Stwierdzenie, że przedmiotem umowy jest zakup kukurydzy mokrej należy odnieść jedynie do określenia przedmiotu umowy (obowiązku dostarczenia tego produktu rolnego) a nie jej charakteru prawnego.

Użycie słowa zakup jest w istocie adekwatne do umowy kontraktacji skoro kontraktujący w myśl art. 613 kc ma odebrać wytworzone przez producenta produkty rolne i zapłacić umówioną cenę.

Podobnie określone są obowiązki kupującego i odbierającego w umowach sprzedaży i dostawy.

Sąd Okręgowy zasadnie wziął pod uwagę, że pozwany rzeczywiście jest producentem rolnym i kukurydzę objętą umowami stron miał sam wyprodukować, bowiem nie trudnił się skupem płodów rolnych czy innego rodzaju pośrednictwem, natomiast dysponował odpowiednim arealem, który umożliwił mu wyprodukowanie zakontraktowanej kukurydzy.

Obojętny dla sprawy jest charakter władztwa pozwanego nad tymi gruntami.

Dotyczy to także umów zawartych przez pozwanego umów o zarządzanie produkcją rolną w zakresie upraw energetycznych z kontrahentami pozwanego.

I z tych umów wynikało, że pozwany zbierze i sprzeda końcowym odbiorom wyprodukowany na tym areale plon, a zatem mógł go przeznaczyć na realizację umów kontraktacji zawartych z poprzednikiem prawnym powoda.

Wbrew wywodom apelacji słusznie uznał Sąd Okręgowy, że strony umowy kontraktacji nie mają obowiązku wskazania w umowie obszaru i położenia upraw rolnych, na których producent będzie realizował umowę ani też określenia wymogów agrotechnicznych prowadzenia upraw jak również zawierania innych postanowień np. w zakresie obowiązku zgłaszania okoliczności uniemożliwiających dostawę zakontraktowanych produktów rolnych, czy też postanowień dotyczących świadczeń dodatkowych.

Słusznie podkreślił też Sąd Okręgowy, że to kontrahent pozwanego opracował projekt umowy zatem ewentualne niejasności jej treści nie mogą być wykładane na jego korzyść.

Dotyczy to także użycia w § 4 umów określeń stron jako sprzedający i kupujący, co pozostaje w sprzeczności z zapisem z wcześniejszego § 2 pkt 3 jak i pozostałymi okolicznościami sprawy wskazującymi, że strony zawarły umowę kontraktacji.

W istocie poza tym zapisem brak jest jakichkolwiek okoliczności, które przemawiałyby przeciwko ustaleniu Sądu Okręgowego, co do tego, że pozwany i poprzednik prawny powoda zawarli umowy kontraktacji a nie sprzedaży.

Samo użycie w nagłówku umów słowa kontrakt również stanowi dodatkowy argument za przyjęciem, że stronom tych czynności chodziło o umowę kontraktacji.

Zapisy tych kontraktów rzeczywiście wskazują na zasadność stanowiska Sądu Okręgowego co do przyjęcia, że powód wskazywał dla uzasadnienia żądania pozwu nieprawidłową ilość/wagę dostarczonej przez pozwanego kukurydzy.

Rzeczywiście bowiem treść tych umów wskazuje, że przedmiotem kontraktacji była kukurydza mokra zebrana z pola (rozliczenie ilościowe miało być dokonywane w oparciu wagę stwierdzoną na miejscu rozładunku) natomiast jedynie rozliczenie finansowe stron miało być dokonywane w oparciu o kukurydzę już podsuszoną do 15% wilgotności.

Na wstępie rozważań odnoszących się do tej kwestii zaakcentować należy, że

nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 217 § 2 kpc w zw. z art. 503 § 1 zdanie drugie kpc mającego polegać na uwzględnieniu twierdzeń pozwanego dotyczącego błędnego rozliczenia odstawionej kukurydzy, w sytuacji gdy twierdzenia te były spóźnione.

W tym zakresie należy w pełni powołać się na wyczerpująco umotywowane stanowisko Sądu Okręgowego i nie zachodzi potrzeba ponownej prezentacji tej argumentacji. Słusznie zaakcentował Sąd Okręgowy, że uwzględnienie zarzutów pozwanego było procesowo dopuszczalne i nie spowodowało przedłużenia postępowania. W judykaturze podkreśla się, że nawet w warunkach kontradiktoryjnej procedury cywilnej nie podstaw do pomijania przez sądy zasady procesu sprawiedliwego, opartego na wszechstronnym badaniu okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2008 r. II CSK 167/08). Jak dalej wskazano w tym judykacie prawidłowe osądzenie sprawy wymaga, by sąd nie pominął istotnych faktów i dowodów, których uwzględnienie miałyby znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Gołosłowne są przy tym twierdzenia apelacji jakoby z uwagi na zmodyfikowane stanowisko pozwanego powodowi uniemożliwiono zgromadzenie i przedstawienie w postępowaniu materiału dowodowego stanowiącego zaprzeczenie lansowanej tezy o błędnym rozliczeniu.

Skarżący ogranicza się w tym zakresie jedynie do powoływania się na problemy dowodowe wynikające z upływu czasu nie precyzując jednak dlaczego wykazanie w jaki sposób strony miały rozliczać ilość i cenę dostarczanej przez pozwanego kukurydzy miałyby być wiążące z takimi trudnościami, w sytuacji, gdy wynikało to z zawartych przez poprzednika prawnego powoda i pozwanego umów.

Należy zaakcentować, że pozwany był zainteresowany w otrzymaniu należności za dostarczoną przez siebie kukurydzą.

Z tego punktu widzenia wskazanie w fakturach kukurydzy suchej, która miała stanowić podstawę rozliczeń finansowych stron, zamiast kukurydzy mokrej, było zrozumiałe. Dla pozwanego istotne było otrzymanie umówionej zapłaty, a ta następowała generalnie w oparciu o ilość kukurydzy o wilgotności 15%.

Tłumaczy to dlaczego w fakturach pozwany podawał wskazaną przez kontraktującego ilość kukurydzy suchej.

Należy jednak zaakcentować, że pozwany już do sprzeciwu pozwany załączył faktury, w których wskazano wprawdzie ilość kukurydzy suchej, lecz do każdej z faktur dołączono zestawienie sporządzone przez kontraktującego, w którym podano numery rejestracyjne samochodów, którymi w danym dniu dostarczono kukurydzą mokrą oraz wagę tej kukurydzy, która w każdym wypadku znacząco przekraczała wagę wskazaną w fakturach (k. 148-181).

Już do sprzeciwu dołączono też sporządzone przez stronę pozwaną zestawienie wskazujące na ilość dostarczonej kukurydzy mokrej oraz ilość kukurydzy suchej (k. 182-183).

Powód już wówczas uzyskał wiedzę o tych okolicznościach i mając na względzie treść łączących strony umów mógł odnieść się do tych kwestii.

W kontraktach jednoznacznie wskazano, że przedmiotem umowy jest kukurydza mokra, natomiast kukurydza sucha (podsuszona do 15% wilgotności) stanowiła podstawę rozliczeń finansowych stron.

Wynika z postanowień § 2 ust. 1 kontraktów.

Natomiast w § 3 kontraktów wskazano, że rozliczenie ilościowe (czyli istotne z punktu widzenia wywiązania się producenta z obowiązku dostarczenia zakontraktowanej ilości kukurydzy) będzie następowało w miejscu rozładunku (na sprawnych, legalizowanych wagach, do każdego samochodu dołączona będzie analiza).

Skoro przedmiotem umowy było dostarczenie kukurydzy mokrej, to jest oczywiste, że ważenie dotyczyło ładunku pojazdów z taką właśnie kukurydzą, tym bardziej, że to nie pozwany zajmował się suszeniem kukurydzy.

Z zeznań prezesa zarządu pozwanej (...) wynika , że pozwany dostarczał zakontraktowaną kukurydzę codziennie prosto z pola i dopiero po dostawie była ona suszona.

Nie ulega zatem wątpliwości, że istotne dla sprawy rozliczenie ilościowe stron umów kontraktacji miało odbywać się w oparciu o dostarczoną kukurydzę mokrą.

Pozwany wykazał w niniejszym procesie, że z przyczyn określonych w art. 622 kc nie mógł dostarczyć umówionej ilości kukurydzy mokrej co słusznie uznał Sąd Okręgowy za okoliczność zwalniającą go od obowiązku zapłaty kary umownej.

Odpowiedzialność z tytułu kar umownych, pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Takie ukształtowanie odpowiedzialności powoduje, że zobowiązany do zapłaty kary może - stosownie do treści art. 471 kc w związku z art. 472 kc - bronić się zarzutem, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Brak jest także podstaw do kwestionowania stanowiska Sądu Okręgowego w przedmiocie konsekwencji niewykazania przez pozwanego strat wynikających z podtopienia upraw kukurydzy.

Pozwany wykazał, że z innych przyczyn, za które winy nie ponosi, nie mógł zebrać kukurydzy mokrej o wadze 772,78 tony podczas, gdy pozwany nie dostarczył jedynie 287,1 tony kukurydzy natomiast dostarczył 3.212,9 ton.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu w instancji odwoławczej znajdowało oparcie w art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 kpc oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Karol Ratajczak Mikołaj Tomaszewski Bogdan Wysocki

--	--	--